

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання
історичних дисциплін



ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту історії, права та міжнародних відносин

Олександр ЖУКОВ

«28» серпня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КОНФЛІКТОЛОГІЯ І ПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ СУЧАСНОСТІ**

Галузь знань 29 Міжнародні відносини
Спеціальність 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії
Освітньо-професійна програма Міжнародні відносини

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту історії, права та
міжнародних відносин
«28» серпня 2025 р.

Голова Світлана МОЦАК,
кандидат педагогічних наук, доцент

Суми – 2025

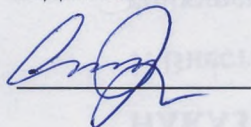
Розробник:

Горобець І.В., кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін
Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

Моцак С.І., к. пед. н., доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін



ІНУКУЗ

ІМЕНЬ С. ІВАНУКЕНКУ
САМІСРКНИ ІВЬЖУВНИН ПЕТУСОЦЬНИН АНІВЬСНІТІТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ АКУБІНН



Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3.4		Вибіркова
		Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 104	Бакалавр	3-й
		Семестр
		6-й
		Лекції
		14 год.
		Практичні, семінарські
		18 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		72 год.
		Консультації
год.		
Вид контролю: залік		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Конфліктологія і конфлікти сучасності» є політологічною дисципліною. Предметом вивчення навчальної дисципліни є роль, функції, основні закономірності, напрямки розвитку та врегулювання сучасних міжнародних конфліктів.

Навчальна дисципліна «Конфліктологія і конфлікти сучасності» входить до переліку варіативних компонентів освітньо-професійної програми (цикл професійної підготовки).

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **інтегральної компетентності:**

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **загальної компетентності**

ЗК 1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 13. Здатність бути критичним і самокритичним.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **спеціальних (фахових) компетентностей:**

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК 4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

СК 5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК14. Здатність розуміти закономірності розвитку та самостійно аналізувати ситуацію в країнах і регіонах світу на основі інформації політичного, історичного, економічного, культурного, правового характеру із застосуванням міждисциплінарних та наукових методів досліджень міжнародних відносин.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліна «Конфліктологія і конфлікти сучасності» базується на знаннях таких дисциплін як «Історія, політичні системи та зовнішня політика країн Північної Америки», «Історія, політичні системи і зовнішня політика країн Європи», «Історія, політичні системи та зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки», «Міжнародні економічні відносини», «Зовнішня політика і публічна дипломатія сучасної України» та інших раніше вивчених.

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

ПРН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

ПРН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

ПРН11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні довідки.

ПРН17. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів

Поточний контроль							Разом	Загальна сума
Розділ 1							70	100
T 1.1	T 1.2	T 1.3	T 1.4	T 1.5				
Поточний контроль								
12	12	12	12	12				
Контроль самостійної роботи							30	
6	6	6	6	6				

4.1. Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Поточний контроль складається з таких компонентів:

- **70 балів:** участь у *семінарах* – підготовка аналітичних звітів та доповідей і пред'явлення результатів в аудиторії у вигляді усних відповідей, участь в обговоренні семінарських питань / дискусіях, виконання практичних завдань, виконання завдань тестового контролю.

- **30 балів:** опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготування рефератів, есе тощо).

Разом – **100 балів.**

Оцінювання результатів аудиторної роботи здійснюється за наступними критеріями

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; визначає та правильно інтерпретує явища та процеси зовнішньої політики та міжнародних відносин сучасності; виконує всі завдання, може правильно визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет аналізу; висловлює і обґрунтовує власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на системному знанні теоретичних положень і міжнародної практики. Під час заняття продемонстрована активність та ініціативність.

4	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; визначає та в цілому правильно інтерпретує явища та процеси міжнародних відносин та зовнішньої політики сучасності; виконує завдання, однак допускає неточності; може визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу; висловлює власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на положеннях підручників і навчальних посібників з «Конфліктології», окремих прикладах з міжнародної практики. Під час заняття продемонстрована ініціативність
3	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; визначає та в цілому правильно інтерпретує явища та процеси міжнародних відносин та зовнішньої політики сучасності; виконує завдання, однак допускає неточності; може визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет аналізу; висловлює власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на положеннях підручників і навчальних посібників з «Конфліктології».
2	Здобувач вищої освіти дає відповіді на більшість питань семінарського заняття, відтворює дефініції загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; лише називає явища та процеси сучасних міжнародних відносин та зовнішньої політики; завдання виконує з неістотними помилками; не може визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет аналізу, називаючи при цьому їх ознаки.
1	Здобувач вищої освіти не готовий до заняття, не відповідає на питання, що винесені на розгляд, з труднощами виконує завдання, допускаючи змістовні помилки, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття.
0	Відсутність на занятті

4.2 Критерії оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки студента для підсумкового контролю з дисципліни (залік)

Бали	Рівень	Оцінка	Критерії оцінювання
21-25	A	Відмінно	Оцінка виставляється за правильну, ґрунтовну та повну відповідь, самостійне наведення адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, творче висвітлення проблем та якісне виконання практичного завдання.
16-20	B	Добре	Оцінка виставляється за правильну, але недостатньо розгорнуту та ґрунтовну відповідь, самостійне наведення адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, нетворче висвітлення проблем та не зовсім якісне виконання практичного

			завдання.
11-15	C		Оцінка виставляється за правильну, але недостатньо розгорнуту та ґрунтовну відповідь, наведення з певною допомогою викладача адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, нетворче висвітлення проблем, виконання практичного завдання з окремими неґрубими помилками.
6-10	D	Задовільно	Оцінка виставляється за в основному правильну відповідь, яка проте відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем, помилками у наведенні прикладів до теоретичного матеріалу та недостатньо якісним виконанням практичного завдання.
1-5	E		Оцінка виставляється за в основному правильну відповідь, яка містить певні неґрубі помилки, відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем, помилками у наведенні прикладів до теоретичного матеріалу та недостатньо якісним і неповним виконанням практичного завдання
0	FX	Незадовільно	Оцінка виставляється за неправильну, неповну відповідь, відсутність міцних знань з питань курсу, за неякісне виконання практичного завдання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно

60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

В Університеті передбачено можливість перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (<https://sspu.edu.ua/universitytet/edusci/normatyvno-pravovabaza>).

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни «Конфліктологія і конфлікти сучасності» можуть бути:

- усний контроль. Усний контроль здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування. При індивідуальному опитуванні викладач ставить перед здобувачем вищої освіти декілька запитань, при фронтальному – серію логічно пов'язаних між собою питань перед усією аудиторією;

- письмовий контроль. Здійснюється за допомогою письмових робіт, які можуть бути короткочасними (15-20 хв.) і протягом усього заняття. Письмовий контроль відрізняється також глибиною діагностики (поверховий зріз чи ґрунтовний аналіз);

- тестовий контроль. Тести – спеціальні завдання, виконання (чи невиконання) яких вказує на наявність (або відсутність) у здобувача вищої освіти певних знань, умінь.

- підготовка доповідей, есе, презентацій. Передбачає виконання здобувачами вищої освіти різних форм завдань.

Особлива увага при опануванні змісту навчальної дисципліни приділяється запобіганню порушенню академічної доброчесності та забезпечення довіри до результатів освітнього процесу та освітньої діяльності, розумінню здобувачами вищої освіти значення академічної доброчесності та наслідків недотримання її постулатів.

Питання для підсумкового контролю:

1. Поняття та концепції конфліктології.
2. Внутрішні та зовнішні чинники конфліктів сучасності.
3. Роль міжнародних організацій та транснаціональних корпорацій у сучасних конфліктах.
4. Особливості та головні чинники соціальних конфліктів.

5. Політичні конфлікти на міжнародній арені.
6. Функції соціальних конфліктів.
7. Типологія сучасних конфліктів.
8. Політичний конфлікт як соціальний феномен.
9. Структура, головні етапи конфлікту. Шляхи подолання конфліктів.
10. Проблема конфліктів у філософських системах Стародавнього світу.
11. Проблема війни та миру філософії Середніх віків та Нового часу.
12. Трактатування війни у філософській системі Маркса.
13. Аналіз в конфліктології: виявлення причинно-наслідкових зв'язків. Теорії конфліктів сучасності.
14. Вплив на міжнародну конфліктогенність сучасної світової політики. Основні тенденції розвитку.
15. Управління міжнародними конфліктами. Шляхи попередження та подолання конфліктів.
16. Американська гегемонія після завершення холодної війни.
17. Криза гегемонії Сполучених Штатів та її вплив на конфлікти сучасного світу.
18. Поширення етнонаціональних конфліктів після холодної війни.
19. Поняття міжнародного тероризму у постбіполярну епоху.
20. Типи та форми міжнародної терористичної діяльності.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Конфліктологія і конфлікти сучасності» складається з одного розділу, якій висвітлює роль, функції, основні закономірності, напрямки розвитку та врегулювання сучасних конфліктів.

Розділ 1. Військове мистецтво та Перша світова війна.

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

7.1. Тематичні розділи

Розділ 1. Теоретичні підходи до вивчення конфліктів. Міжнародні конфлікти постбіполярного світу

Тема 1.1. Вступ до курсу. Основні поняття та концепції. Структура, функції та етапи міжнародних конфліктів.

Поняття та концепції конфліктології. Теоретичний та прикладний характер дисципліни. Внутрішні та зовнішні чинники конфліктів сучасності. Роль

міжнародних організацій та транснаціональних корпорацій у сучасних конфліктах. Особливості та головні чинники соціальних конфліктів. Політичні конфлікти на міжнародній арені.

Тема 1.2. Проблема війни та миру у філософських системах. Аналіз міжнародних конфліктів. Основні системні теорії війни.

Проблема конфліктів у філософських системах Стародавнього світу. Проблема війни та миру філософії Середніх віків та Нового часу. Трактатування війни у філософській системі Маркса. Аналіз в конфліктології: виявлення причинно-наслідкових зв'язків. Теорії конфліктів сучасності.

Тема 1.3. Аналіз міжнародних конфліктів. Конфлікти пост біполярного світу.

Аналіз в конфліктології: виявлення причинно-наслідкових зв'язків. Теорії конфліктів сучасності. Основні структурні параметри постбіполярної системи міжнародних відносин. Вплив на міжнародну конфліктогенність сучасної світової політики. Основні тенденції розвитку.

Тема 1.4. Управління міжнародними конфліктами. Силкові процеси в сучасній світовій політиці.

Управління міжнародними конфліктами. Теоретичні засади. Основні етапи, фази. Шляхи попередження та подолання конфліктів. Американська гегемонія після завершення холодної війни. Форми та витоки. Криза гегемонії Сполучених Штатів та її вплив на конфлікти сучасного світу.

Тема 1.5. Етнонаціональні конфлікти. Міжнародний тероризм. Конфлікти та міжнародна безпека.

Націоналізм в сучасному світі. Поняття та форми. Поширення етнонаціональних конфліктів після холодної війни. Управління етнонаціональними конфліктами. Основні механізми. Поняття міжнародного тероризму у постбіполярну епоху. Типи та форми міжнародної терористичної діяльності. Сучасний тероризм – тенденції. Міжнародна безпека. Сучасне розуміння. Підтримання безпеки пост біполярного світу.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р
РОЗДІЛ 1. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО: ПРОПЕДЕВТИЧНІ АСПЕКТИ						
Тема 1.1 Вступ до курсу. Основні поняття та концепції. Структура, функції та етапи міжнародних конфліктів.	20	2	4			14
Тема 1.2. Проблема війни та миру у філософських системах. Аналіз міжнародних конфліктів. Основні системні теорії війни	24	4	6			14
Тема 1.3. Аналіз міжнародних конфліктів. Конфлікти пост біполярного світу.	20	2	4			14
Тема 1.4. Управління міжнародними конфліктами. Силкові процеси в сучасній світовій політиці.	23	4	4			15
Тема 1.5. Етнонаціональні конфлікти. Міжнародний тероризм. Конфлікти та міжнародна безпека.	23	4	4			15
Усього годин	104	16	22			72

7.3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Год.
1	Вступ до курсу. Основні поняття та концепції. Структура, функції та етапи міжнародних конфліктів.	4
2	Проблема війни та миру у філософських системах. Аналіз міжнародних конфліктів. Основні системні теорії війни	6
3	Аналіз міжнародних конфліктів. Конфлікти пост біполярного світу.	4

4	Управління міжнародними конфліктами. Силкові процеси в сучасній світовій політиці	4
5	Етнонаціональні конфлікти. Міжнародний тероризм. Конфлікти та міжнародна безпека.	4
Разом		22

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бандурка А.М., Друзь В.А. Конфліктологія. – Харків, 1995.
2. Капітоненко М.Г. Міжнародні конфлікти. - К., 2009.
3. Кіянка І. Б. Політична конфліктологія: Навчальний посібник. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2020.
4. Миронова О. М. Конфліктологія : навчальний посібник / О. М. Миронова, О.В. Мазоренко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011.
5. Політична конфліктологія: підручник / О. О. Проскуріна, О. І. Ладиґа, Л. І. Ладиґа; заг. ред. О. І. Ладиґи. – Луганськ, 2012..
6. Соколов С.В. Соціальна конфліктологія: Учеб. Посібник для вузів .- М.: ЮНИТИ - ДАНА, 2001.
7. Шерґін С.О. Політологія міжнародних відносин. – К., 2013.
8. Хоменко Г.Д. Основи миротворчості. - К., 2008.
9. Arwine A., Mayer L. The Changing Basis of Political Conflict in Advanced Western Democracies. The Politics of Identity in the United States, the Netherlands, and Belgium. New York: Palgrave Pivot, 2013.
10. Cook Alethia, Lounsbery Marie Olson. Conflict Dynamics: Civil Wars, Armed Actors, and Their Tactics. University of Georgia Press, 2017.
11. Jacoby Tim. Understanding Conflict and Violence: Theoretical and Interdisciplinary Approaches. Routledge, 2007.